

BOSHLANG'ICH SINIF TEXNOLOGIYA DARSLARIDA FANLARARO INKORPARATSION BOG'LIQLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI

Jo'rayeva Dilnoz Rahmidinovna

Buxoro davlat pedagogika institute Boshlang'ich ta'lim kafedrasida o'qituvchisi

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0007-4008-2521>

<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.2.2.021>

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslari orqali fanlararo inkorporatsion bog'liqlikni ta'minlashning nazariy asoslari mazmuni texnologiya fani darsliklari asosida yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: texnologiya darslari, ishlab chiqarish, kompetensiya, milliy dastur, fanlararo bog'liqlik, inkorporatsiya

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ОТРИЦАТЕЛЬНОЙ СВЯЗИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГИИ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Жураева Дильноз Рахмидиновна,

Бухарский государственный педагогический институт Преподаватель кафедры начального образования

Аннотация: В данной статье рассмотрены теоретические основы обеспечения междисциплинарной инкорпорационной связи учащихся начальных классов на уроках технологии на основе учебников по технике.

Ключевые слова: технологические классы, производство, компетенции, национальная программа, междисциплинарные отношения, инкорпорация

THEORETICAL FOUNDATIONS OF INTERDISCIPLINARY INTEGRATION IN TECHNOLOGY LESSONS OF PRIMARY GRADE

Jorayeva Dilnoz Rahmidinovna,

Bukhara State Pedagogical Institute Teacher of the primary education department

Abstract: In this article, the content of the theory of providing elementary school students with interdisciplinary incorporation connection through technology lessons is highlighted based on technology science textbooks.

Key words: technology lessons, production, competence, national program, interdisciplinarity, incorporation

Kirish: Respublikasi Prezidentining 2017-2021-yillarda O'zbekistonni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha 2017-yil 7-fevraldagi "Harakatlar strategiyasi" bu ta'lim sohasidagi ishlar uchun yangi davrni boshlab berdi. Va uning mantiqan davomi bo'lgan yangi O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan "Taraqqiyot strategiyasi" muhim ahamiyatga egadir[1]. Taraqqiyot strategiyasida "ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash, ushbu sohani tubdan isloh etish va yangi bosqichga olib chiqish" ustuvor vazifa sifatida belgilab berildi. Shubhasiz, bu ta'lim sohasi uchun dasturulamal bo'lib xizmat qiladi. Har bir yosh avlodni zamon ruhida, o'z fikri va tafakkuriga ega, dunyo minbarlarida qo'rqmasdan, dadil so'zlay oladigan etib ulg'aytirish dolzarb vazifadir. Bu vazifalarni bajarish avvalo maktabdan, boshlang'ich sinfdan boshlanishi maqsada muvofiq bo'ladi. Bu esa boshlang'ich sinf o'qituvchilari zimmasiga muhim vazifalarni yuklaydi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "Ta'lim jarayonida natijaviylikka erishish bo'yicha o'quvchilarni har tomonlama intellektual, aqliy va ijodiy tafakkurni o'stirish uchun shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash, innovatsion qarashlardan foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash, pedagog va mutaxassislarining malaka darajasini yuksaltirish" kabi muhim vazifalar aniqlangan. Umumiy o'rta ta'lim tizimi o'quvchi shaxsini shakllantirish va uning kasb-hunar tanlashida muhim davr hisoblanadi. Shu ma'noda aytish mumkinki, Umumiy o'rta ta'lim bilimlarning zarur hajmini beradi, mustaqil fikrlash, tashkilotchilik qobiliyati va amaliy tajriba ko'nikmalarini rivojlantiradi, dastlabki tarzda kasbga yo'naltirishga va ta'limning navbatdagi bosqichi tanlashga ko'maklashadi.

Texnologiya fani ta'lim, fan va ishlab chiqarish integratsiyasini harakatlantiruvchi kuch, O'zbekiston iqtisodiyotining tayanchi hisoblanadi. Iqtisodiyot sohasidagi globallashtirish, ijtimoiy madaniy o'zgarishlar transformatsiyasi kadrlar tayyorlashda sifat ko'rsatkichlarini yaxshilash, texnologiya fani maqomi va nufuzini oshirish, o'quvchilar o'rtasida ijodkorlik muhitini shakllantirish, iqtidorli o'quvchi-yoshlarni aniqlash, umumiy o'rta ta'lim maktablari, tuman, viloyat, respublika miqyosida intellektual yetuk o'quvchi-yoshlar seleksiyasini tashkil etish tizimini shakllantirish orqali amalga oshiriladi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Boshlang'ich ta'lim jarayonida inkorporatsion yondashuvni shakllantirishning turli jihatlari uzoq xorijiy davlatlarning I.K.Ghosn, J.Thomson, G.Lazar, M.Lajolo, B.Lin, P.Morgan, E.Silva, V.R.Stan, T.Van kabi olimlari tomonidan o'rganilgan.

Respublikamizda ham bir qator olimlar inkorporatsion yondashuv asosida izlanishlar olib borganlar. Jumladan, N.Adilovning "Uzluksiz ta'lim sharoitida o'quvchilarni kasbga yo'naltirish", Asadov I.M. "O'quvchilarni kasb tanlashga tayyorlashning psixologik omillari", Ashurov P.R. "O'quvchilarni mehnat va kasbga tayyorlashni takomillashtirishda milliy qadriyatlardan foydalanishning pedagogik sharoitlari", Djurayev T. "Yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirish tizimini yanada rivojlantirish istiqbollari va vazifalari", Jo'rayev R.D. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning metodologik asoslari" kabi ishlarda mavzimiz kasb tanlashda o'quvchiga yordam yo'nalishida o'rganilgan.

Boshlang'ich sinflarda texnologiya fani bilimlarning shunday puxta poydevorini qo'yish kerakki, bu poydevor ustiga bundan keyingi texnologiya va uni o'qitish ta'limni uzluksiz davom ettirish mumkinligi o'z ifodasini topsin. Buning uchun I-IV sinf texnologiya materiallari bilan V- XI sinf o'quv materiallari orasida uzilish bo'lmasligi kerak. Boshlang'ich sinflarda texnologiya fani asosiy fan hisoblanib, haftasiga:

- 1 – sinfda 33 soat;
- 2 – sinfda 34 soat;
- 3 – sinfda 34 soat;
- 4 – sinfda 34 soat.

Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida inkorporatsion yondashuv texnologiyalaridan foydalanishga doir tanlangan materiallar mazmuni keltirilgan

Sinf	Tanlangan mavzular	Bajariladigan kompozitsiyalar	Fanlararo aloqadorlik (integratsiya)	Kasblar bilan aloqadorlik (inkorporatsiya)
3-sinf	20- dars "Guldasta"	Guldasta yasash	Tabiiy fanlar, matematika, rabotatexnika, geometriya, tarix, texnologiya, tasviriy san'at, chizmachilik	Florist
	Amaliy ish: Guldasta yasash			
				
 Gafri qog'ozdan atirgul yasash - YouTu qog'ozdan guldasta yasash - Поиск в Gooç qog'ozdan guldasta yasash - Поиск в Gooç				
4-sinf	3-mavzu "Parrandachilik fermasi"	Qushlar uchun donxo'rak tayyorlash	Tabiiy fanlar, matematika, rabotatexnika, geometriya, tarix, texnologiya, tasviriy san'at, chizmachilik	Zootexnik, veterinar
	Amaliy ish: Donxo'rak			
				
 Qushlar uchun donxo'rak tayyorlash.u iz bumagi i kartona domika dlya ptisi svoi Весенний декор -DIY Скворечник из карто				
4-sinf	3-mavzu "Murvatli o'yinchoq"	Dengiz qisqichbaqasi tayyorlash	Tabiiy fanlar, matematika, geometriya, tarix, texnologiya	Ustalar
	Amaliy ish: Dengiz qisqichbaqasi			
				

				
	Ramka yasash rasm soladigan oson va oddi	QO'G'ZDAN RAMKA YASASH - YouTube.ur	Идеи рамок из бумаги своими руками	
4-sinf	7-mavzu "Aviatsiya sanoati"	Samolyot yasash	Tabiiy fanlar, matematika, rabotatexnika, geometriya, texnologiya, tasviriy san'at, chizmachilik	Uchuvchi
				

Amaliy ish: Samolyot yasash

				
	Samalyot yasash. Eng oddiy	BU JUDA QIZIQARLI, SAMALYOT YASASH -	Kartondan samalyot yasash - video klip mp	
4-sinf	7-mavzu "Kosmik raketa"	Raketa yasash	Tabiiy fanlar, matematika, rabotatexnika, geometriya, tarix, texnologiya, tasviriy san'at, chizmachilik	Fazogir
				
				
	RAKETA yasash juda chirol va oson -	Raketa yasash - YouTube.url	aplikatsiya raketa yasash - YouTube.url	

Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida inkorporatsion materiallar mazmuni va ularni tanlashda qanchalik ijodiy, kreativ va keltirilgan parametrlariga mos tanlansa, natijaviylik shu darajada yuqori bo'ladi [8; 16-b]. Milliy o'quv dasturi asosida yaratilgan darsliklar siperalsimon tuzilgan bo'lib, darslikdagi mavzular bir-biriga bog'langan. Ya'ni barcha fanlar bir-biri bilan mavzular ko'lami jihatdan bog'liq. Fanlararo aloqadorlik muammolari yuzasidan Karimov I, Jalolov K kabi o'zbek olimlari ham ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borganlar. Bu va boshqa tadqiqot ishlarida fanlararo aloqadorlikning turli yo'nalishlari va tamoyillari, ularning o'quv jarayonida muayyan fanlarni o'zlashtirishda qo'llanilishi,

o'quv fanlariaro aloqadorlik asosida tanlangan ta'lim mazmuniga qo'yiladigan talablar ilmiy-amaliy jihatdan hal etilgan. Karimov I o'z tadqiqotlarida fanlararo aloqadorlikning o'quv jarayoni samaradorligini oshirishning didaktik imkoniyatlarini ko'rsatib, o'quv fanlariaro aloqadorlik tabiiy fanlar bilan atrof-muhit hodisalarini o'zaro aloqadorlikda va izchillikda ifodalashning didaktik sharti sifatida namoyon bo'lishini ta'kidlaydi[9].

Ilmiy adabiyotlar va lug'atlar tahlillariga ko'ra lotincha "competere" ("layoqatli, munosib bo'lmoq") so'zidan kelib chiqqan "kompetentsiya" so'zi shaxsning biror-bir sohadan xabardorlik, shu sohani bilish darajasini anglatadi.

Xulosa. Texnologiya o'quv predmeti o'quvchilarda texnik ijodkorlikni, qobiliyatni, tafakkurni rivojlantirish, dars jarayonida tabiiy, metall va metallmas materiallarga texnologiya asosida ishlov berish usullarini o'rgatish orqali kasb-hunarga yo'naltirishni yanada kuchaytirish, hunarmandchilik asoslari, ishlab chiqarish va ro'zgorshunoslik asoslari, elektrotexnika ishlari, elektronika asoslari, ijodiy loyiha tayyorlash texnologiyasi, kasb-hunarga yo'llash bo'yicha o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarini hayotda qo'llay olish layoqatini shakllantirishni ko'zda tutgan. O'quv predmetini o'qitish orqali o'quvchilarning texnik ijodkorlik qobiliyati, kreativ ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli Farmoniga 1-ilova// <http://www.lex.uz>2. Milliy o'quv dasturi "Texnologiya"
3. R. Ismoilova "Texnologiya" 1-sinf – Toshkent: Respublika markazi, 2023.
4. R. Ismoilova "Texnologiya" 2 sinf – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2023
5. R. Ismoilova "Texnologiya" 3 sinf – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2023.
6. R. Ismoilova "Texnologiya" 4 sinf – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2023.
7. A. Muslimov, Sh. S. Sharipov, O. A. Qo'ysinov "Mehnat ta'limi o'qitish metodikasi, kasb tanlashga yo'llash" O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti Toshkent - 2014
8. Z. D. Rasulova, Sh. H. Quliyeva, A. R. Jo'rayev "Texnologiya fanini o'qitish metodikasi" Buxoro-2020
9. Karimov I va boshq. Mehnat ta'limi darslarida fanlararo bog'lanishlar. T.: RTM, 2008.-37 b
10. Karimov I. Mehnat ta'limi o'qitish texnologiyalari.-T.:2012